

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Finanční krize očima české veřejnosti

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2009, v09-01</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>12. 1. – 19. 1. 2009</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1057</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>EV.37, EV.38, EV.39, EV.42, EV.43</i>
Zveřejněno dne:	<i>20. února 2009</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

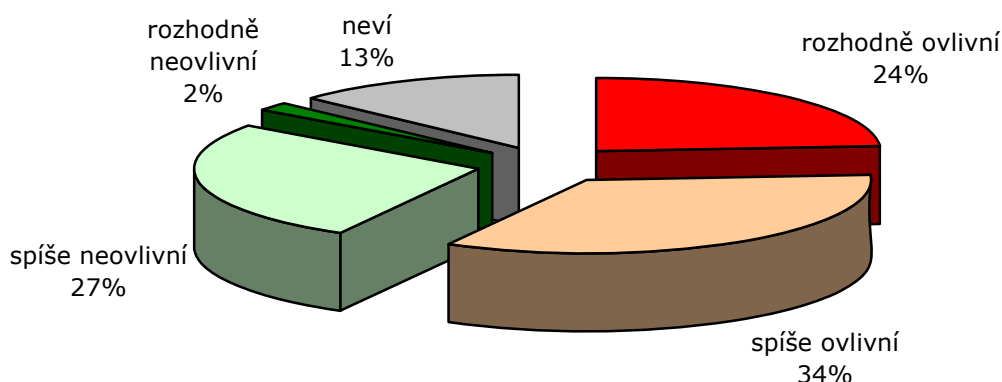
V rámci lednového šetření Centra pro výzkum veřejného mínění bylo položeno několik otázek týkajících se finanční krize. Lidé byli dotázáni, zda tato krize bezprostředně ovlivní jejich osobní situaci či situaci jejich domácnosti, a pokud ano, jaké konkrétní důsledky očekávají. Také byl zjišťován zájem o finanční krizi, názory na její dopad na Českou republiku a na reakci vlády na vzniklou situaci.

To, že finanční krize přímo ovlivní jejich osobu nebo domácnost¹, si myslí téměř tři pětiny (58 %) obyvatel, o opaku je přesvědčeno 29 %, dalších 13 % neumí tuto situaci posoudit (viz graf 1).

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že finanční krize bezprostředně ovlivní nebo neovlivní Vaši osobní situaci, případně situaci Vaší domácnosti?“ Varianty odpovědí: rozhodně ovlivní, spíše ovlivní, spíše neovlivní, rozhodně neovlivní.

Graf 1. Názory, zda finanční krize ovlivní osobní situaci obyvatel, případně jejich domácnosti

Rozdíly v hodnocení, zda finanční krize ovlivní či neovlivní situaci občanů, se projevují podle deklarované životní úrovně, v případě ostatních sociodemografických charakteristik jsou mezi názory jen menší odlišnosti. Mezi lidmi s dobrou životní úrovní je v tomto případě o poznání méně těch, kteří zastávají názor, že je krize rozhodně ovlivní (11 %), a výrazně častěji se přiklánějí k tomu, že je spíše neovlivní (42 %). Naopak obyvatelé, kteří hodnotí svou životní úroveň jako špatnou, se v podstatné většině (81 %) domnívají, že je krize ovlivní, přibližně polovina (51 %) je o tom dokonce přesvědčena rozhodně (viz tabulka 1).

Tab. 1: Názory, zda finanční krize ovlivní osobní situaci obyvatel, případně jejich domácnosti (rozdíly podle životní úrovně v %)

	dobrá životní úroveň	ani dobrá, ani špatná životní úroveň	špatná životní úroveň
rozhodně ovlivní	11	22	51
spíše ovlivní	32	38	30
spíše neovlivní	42	24	6
rozhodně neovlivní	3	2	0

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Respondenti, kteří odpověděli, že budou ovlivněni finanční krizí, jako nejpravděpodobnější bezprostřední dopady uvádějí² zejména nezaměstnanost, propouštění a také zdražování a vyšší životní náklady. Dalšími předpokládanými následky, které jsou však již znatelně méně zastoupeny, jsou pokles životní úrovně, ale také snížení finančních příjmů a s tím související špatná finanční situace a nedostatek peněz (viz tabulka 2).

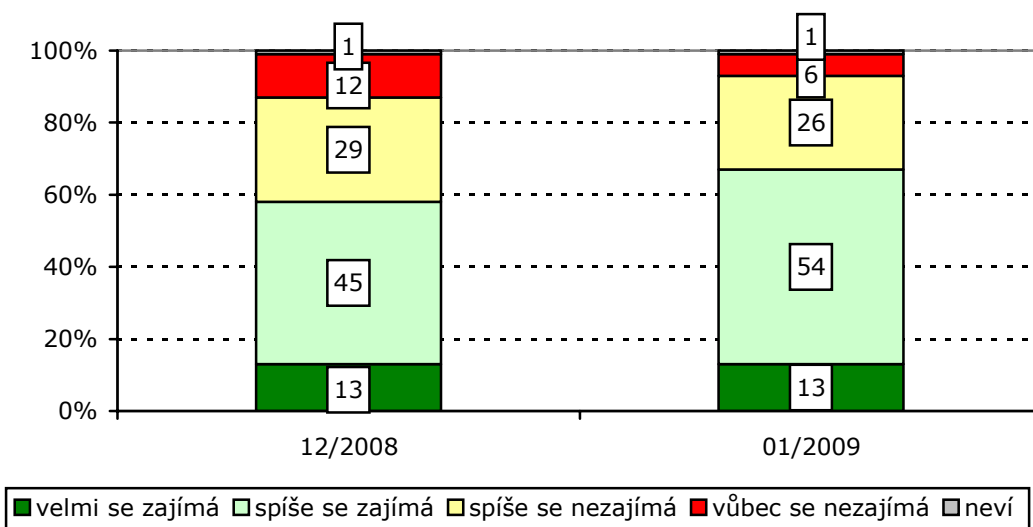
² Znění otázky: „Uvedte, jaké konkrétní dopady na Vaši situaci v důsledku finanční krize očekáváte?“

Tab. 2: Očekávané dopady na osobní situaci v důsledku finanční krize (v %)

Nezaměstnanost, propouštění, nebude práce	29
Zdražování, vyšší životní náklady (bydlení, energie apod.)	28
Pokles životní úrovně, budou se muset uskrovnit, šetřit, budou se mít hůře	12
Snížení platu, zmrazení mezd, důchodů, pokles příjmů	10
Špatná finanční situace, nedostatek peněz, malý příjem	10
Méně zakázek, zákazníků, snížení poptávky	2
Ztráta sociálních jistot, nejistota, obavy z budoucnosti	2
Znehodnocení, ztráta úspor	2
Znehodnocení, ztráta cenných papírů, podílových listů, obligací, akcií	2
Jiná odpověď	2
Neví	1

Pozn. Odpovídali pouze respondenti, kteří se domnívají, že finanční krize bezprostředně ovlivní jejich osobní situaci, případně situaci jejich domácnosti (N=608)

Další otázkou v šetření bylo, jaký zájem mají občané ČR starší 15 let o světovou finanční krizi. Dvě třetiny (67 %) obyvatel České republiky se podle svých slov zajímají o situaci okolo této krize³, zhruba třetina (32 %) projevuje nezájem. Ve srovnání s prosincem 2008 je v lednu 2009 zájem o tuto problematiku vyšší o 9 procentních bodů (viz graf 2).

Graf 2. Zájem o situaci okolo světové finanční krize

Zájem o finanční krizi znatelně stoupá s výší dosaženého formálního vzdělání, ve větší míře se také zajímají ekonomicky aktivní ve srovnání s ekonomicky neaktivními. Mírně častěji se také zajímají muži než ženy. Naopak, v případě věku se od ostatních liší skupina nejmladších obyvatel 15 – 19 let, která v porovnání s ostatními projevuje menší zájem o danou problematiku.

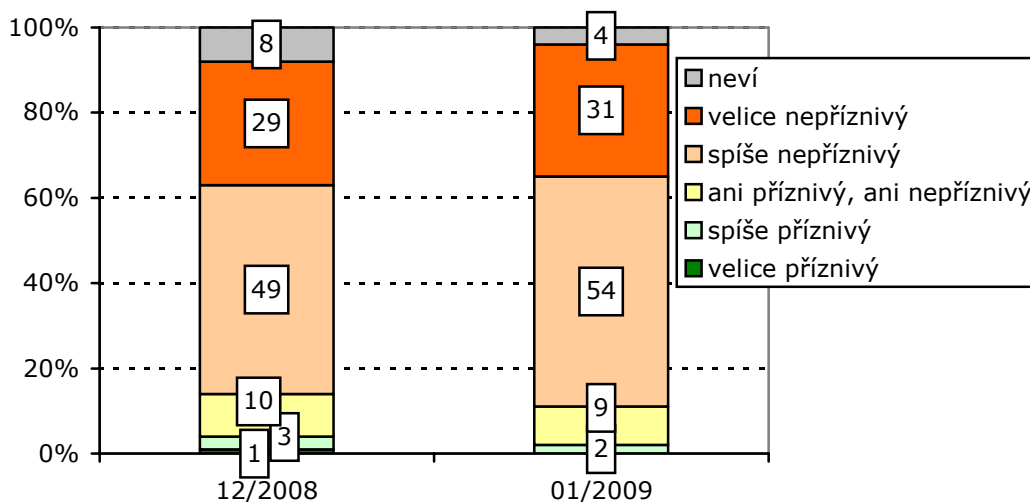
³ Znění otázky: „V poslední době se často hovoří o světové finanční krizi. Nakolik se Vy osobně zajímáte o situaci okolo světové finanční krize?“ Varianty odpovědí: velmi se zajímáte, spíše se zajímáte, spíše se nezajímáte, vůbec se nezajímáte.

Tab. 3: Zájem o situaci okolo světové finanční krize (rozdíly podle vzdělání v %)

	základní vzdělání	vyučení	střední s maturitou	vysokoškolské vzdělání
velmi se zajímá	7	13	15	19
spíše se zajímá	45	52	57	68
spíše se nezajímá	29	30	24	13
vůbec se nezajímá	18	4	3	0

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

V názorech na dopady světové finanční krize na českou ekonomiku⁴ jednoznačně převládá negativní hodnocení vlivu krize. Více než čtyři pětiny (85 %) občanů vyjádřily mínění, že důsledky budou nepříznivé, přibližně desetina (9 %) se domnívá, že krize nebude mít na české hospodářství žádný vliv. Skutečné minimum obyvatel pak vidí možné příznivé dopady (2 %). Jak je vidět, rozložení odpovědi se v lednu 2009 ve srovnání s prosincem 2008 příliš nezměnilo, i když je možné zaznamenat velmi mírný nárůst v podílu negativních odpovědí (viz graf 3).

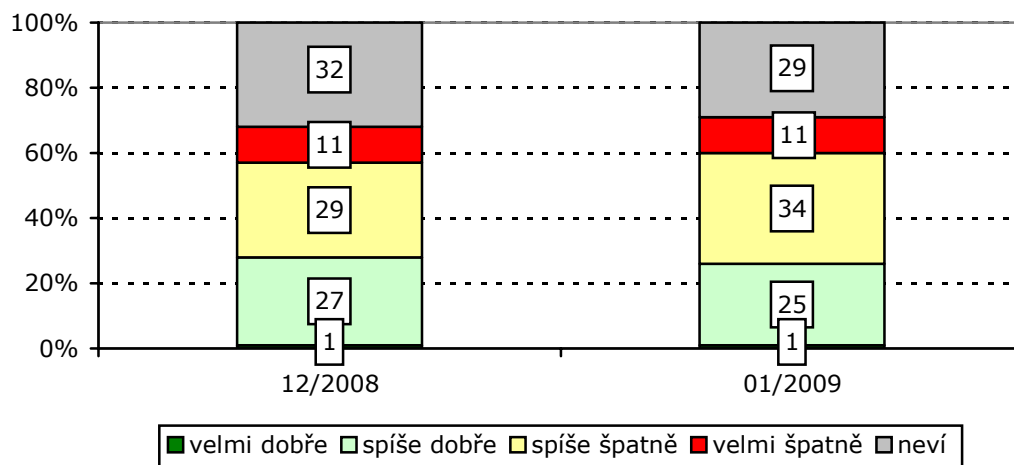
Graf 3. Mínění o dopadu světové finanční krize na ekonomický vývoj v ČR

Rozdíly v mínění o dopadech finanční krize na ekonomický vývoj České republiky se projevují především v rozložení negativních variant odpovědí. Ekonomicky aktivní lidé jsou o něco optimističtější než ti ekonomicky neaktivní, podobně jako občané deklarující dobrou životní úroveň, ve srovnání s těmi, kteří ji hodnotí neutrálně (ani dobrá, ani špatná) nebo špatně.

⁴ Znění otázky: „Domníváte se, že dopad světové finanční krize na ekonomický vývoj v České republice je...“ Varianty odpovědí: velice příznivý, spíše příznivý, ani příznivý, ani nepříznivý, krize nebude mít na českou ekonomiku vliv, spíše nepříznivý, velice nepříznivý.

V hodnoceních reakce české vlády na situaci okolo světové finanční krize mírně převažují ta negativní nad pozitivními nebo těmi, které nedovedou konání vlády posoudit.⁵ Přesněji, 45 % občanů vidí činnost vlády v souvislosti s krizí jako spíše nebo velmi špatnou, na druhé straně velmi dobře nebo dobře ji vnímá zhruba čtvrtina (26 %) obyvatel. Nezanedbatelný podíl lidí (29 %) nedokáže působení vlády ve zkoumané oblasti zhodnotit. Ve srovnání s prosincem 2008 se rozložení odpovědí v lednu 2009 v zásadě nemění, a i když je možné vidět velmi malý nárůst v odpovědích „spíše špatně“ (o 5 procentních bodů), není z toho možné usuzovat na výraznou změnu názorů na činnost vlády v souvislosti s finanční krizí mezi uvedenými dvěma měsíci (viz graf 4).

Graf 4. Jak reaguje na situaci okolo světové finanční krize vláda?

Lépe hodnotí kroky vlády lidé s dobrou životní úrovní než ti, kteří ji definují neutrálně (ani dobrá, ani špatná) nebo špatně. Podobně pozitivnější pohled mají lidé ekonomicky aktivní, ovšem u ekonomicky neaktivních není větší podíl u negativních hodnocení, ale v kategorii „neví“. Podobná situace je pozorovatelná i u vzdělání, kdy lidé s vyšším dosaženým vzděláním vidí reakci vlády na krizi ve větší míře jako dobrou (především vysokoškoláci - 44 %), naopak u skupin s nižším než vysokoškolským vzděláním stoupá podíl těch, kteří neumí činnost vlády v dané oblasti posoudit (u základního vzdělání - 42 %).

Do hodnocení reakce vlády na světovou finanční krizi se pochopitelně promítá politická orientace občanů. Příznivci opozice, především KSČM, jsou více kritičtí, než sympatizanti koaličních stran, u těch naopak působení kabinetu v době krize nejlépe hodnotí potenciální voliči ODS.

⁵ Znění otázky: „Jak dobře či špatně podle Vašeho názoru na situaci okolo světové finanční krize reaguje vláda České republiky?“ Varianty odpovědí: velmi dobře, spíše dobře, spíše špatně, velmi špatně.